

GUIA PRÀCTICA DE XEROJARDINERIA

GUIA PRÀTICA DE XEROJARDINERIA

Edita: Catalunya Estalvia Aigua

Text: Gemma Urrea

Col·laboracions en el text: Olga Torné, Judith Seubas, Elisenda Forés

Correcció lingüística: Coral Romà

Maquetació i impressió: Fundació Tam-Tam

Dipòsit legal: B-17343-2004

Agraïments:

Aquesta guia ha estat possible gràcies a la col·laboració d'Agustín Candón, Carlos Sanz, Jardí Botànic de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona, Fundación Ecología y Desarrollo, Institut Municipal de Parcs i Jardins, Regabé, Vicenç Martínez i Infojardin, que ens han cedit el material gràfic. També volem expressar el nostre agraïment a l'Agència Catalana de l'Aigua i a Ecologistes en Acció per les seves aportacions.

PRESENTACIÓ

Les necessitats creixents d'aigua, impulsades per la demanda associada al desenvolupament econòmic (turisme, conreus agrícoles, millora del nivell de vida...) fan que en molts casos es trenqui l'equilibri entre l'oferta i la demanda pel que fa als recursos hídrics.

Tot i que es percep una creixent sensibilització ciutadana i institucional sobre aquest tema, encara és constatable la baixa eficiència amb què s'empra l'aigua en els nostres pobles i ciutats.

Així doncs, el primer pas per tal de garantir l'abastament d'aigua en el futur és reduir-ne el consum i fer-ne un ús més racional, aplicar mesures d'estalvi i eficiència i sistemes de reutilització.

Segons un treball realitzat fa poc per investigadors de l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambiental de la Universitat Autònoma de Barcelona,

en alguns municipis de la Regió Metropolitana de Barcelona, constituïts per cases unifamiliars amb jardí, s'enregistren consums d'aigua anuals fins a quatre vegades superiors als del centre de la ciutat.

El ritme actual de mobilitat residencial des de la ciutat compacta cap a la regió metropolitana d'urbanització difosa pot fer augmentar sensiblement el consum d'aigua d'aquesta regió en molt poc temps, i agreujar així el desequilibri entre els recursos i la demanda d'aigua.

És en aquest darrer àmbit que volem emmarcar aquesta guia de xerojardineria, una guia que pretén donar unes directrius per tenir cura del nostre jardí d'una manera reconciliada amb el medi ambient.

Què és la xerojardineria?

Xerojardineria

Planificació racional de l'entorn
Disseny adequat
Optimització dels recursos naturals
=
ESTALVI D'AIGUA I DE DINERS

El prefix *xero-* prové d'un mot grec que vol dir sec. Així quan parlem de *xerojardineria* ens estem referint a la jardineria pròpia de les zones més seques.

Avui dia però, el terme *xerojardineria* es refereix a un tipus de jardineria gairebé autosuficient, que optimitza al màxim tots els recursos disponibles, en especial l'aigua i que, per tant, és aplicable a tota mena de climes.

La xerojardineria marca unes pautes d'estalvi d'aigua, de recursos humans i materials i de consum mínim de productes fitosanitaris. Es tracta,

doncs, d'establir un balanç òptim entre els recursos disponibles i les necessitats que ha de satisfer un jardí.

Ecologistes en Acció

Espígol

PRINCIPIS BÀSICS EN XEROJARDINERIA

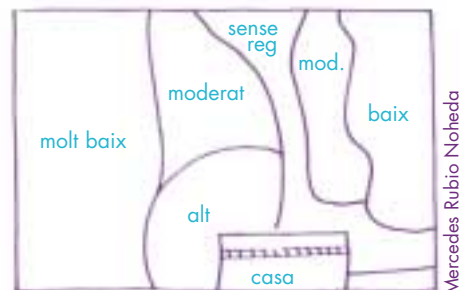
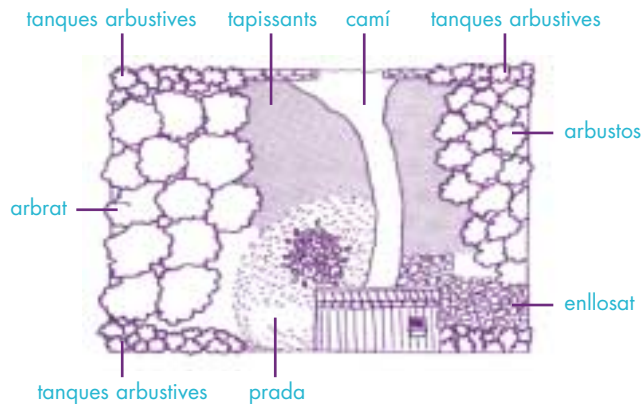
Planificació i disseny adequats a la zona

Al moment de plantejar-se un jardí cal un disseny previ, que ens permetrà orientar-nos durant totes les fases de la creació, alhora que ens permetrà distribuir els recursos de manera més eficaç.

A l'hora de fer el disseny, hem de tenir en compte:

💧 **Característiques:** Definir les zones assolellades, ombrívoles, exposades al vent, el pendent del terreny...

💧 **Necessitats:** Ús que es farà del jardí o de cadascuna de les parts que tindrà: zones per a passejar, d'esbarjo, per a l'emmagatzematge d'eines, per a gaudir de la natura...

Zonificació del jardí segons necessitats de reg

Topografia del terreny i anàlisi del sòl

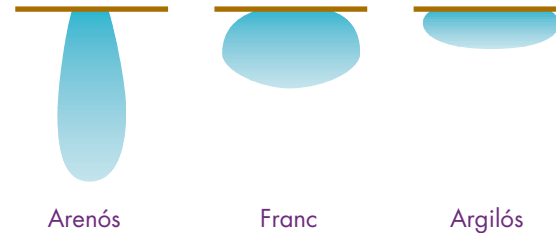
Cal estudiar el perfil del terreny i definir les zones que tenen característiques especials:

- 💧 Pendent suaus: hi plantarem espècies tapisants que facin de suport i alhora aguantin el terreny.
- 💧 Pendent pronunciades: la solució pot passar per construir-hi bancals.
- 💧 Zones humides, entollades o amb una bassa: hi plantarem espècies amb requeriments hídrics alts.

Posteriorment és bo fer una anàlisi del sòl, tant de la seva composició química (si és àcid o bàsic) com de les seves característiques físiques (si és argilós, molt arenós...).

En alguns casos, caldrà fer una millora o correcció de les condicions físiques del sòl. Per exem-

ple en el cas dels terrenys argilosos és aconsellable afegir-hi sauló per tal d'augmentar la porositat del sòl i fer-lo adequat per a més espècies vegetals. D'aquesta manera s'evita també el risc que s'ofeguin les rels.

Comportament de l'aigua segons els diferents tipus de sòl

Si tenim en compte tot això, podrem escollir les espècies més adequades per a cada tipus de terreny i de sòl, i minimitzar així en gran mesura el consum d'aigua.

Selecció de les espècies

Una de les opcions que ens permetrà estalviar més aigua és utilitzar, sempre que es pugui, espècies autòctones, pròpies de la regió on siguem, donat que són les espècies millor adaptades a les condicions tant climàtiques com del sòl i, així mateix, han desenvolupat adaptacions contra les plagues.

A l'hora de plantar tindrem en compte:

💧 Les necessitats hídriques.

💧 L'espai de què disposem:

- en jardins petits: plantarem pocs exemplars arboris de port moderat i creixement lent i obert (pruneres, ametllers...).
- en jardins grans: plantarem arbres grossos que a la llarga poden adoptar ports monumentals (alzines, oliveres, pins...).

Les espècies autòctones:

- ▶ estan adaptades al clima
- ▶ estan adaptades al tipus de sòl
- ▶ han desenvolupat adaptacions contra les plagues

Olivera

Optimitzar les zones de gespa

Les gespes es poden substituir per plantes tapisants que permetin obtenir els mateixos efectes visuals que la gespa, però minimitzar enormement tant el consum d'aigua com el cost i el temps de manteniment.

En zones de clima mediterrani es recomana no utilitzar gespa atès que és la major consumidora d'aigua dels nostres jardins.

Cal intentar substituir la gespa per un verd més sostenible.

Ara bé, no totes les espècies tapisants admeten bé ser trepitjades. Es recomana utilitzar-les en zones de poc pas o entre les lloses.

En els llocs on és estrictament necessari l'ús de la gespa, es recomana fer una barreja de llavors

Gemma Urrea

Tapissant: rèvola

adequada a favor de les espècies que requereixen menys aigua, que són més resistents a la sequera i que alhora, requereixen un manteniment menor. En qualsevol cas, però, cal plantar la gespa en una zona del jardí diferenciada de la

resta de plantes; d'aquesta manera la podrem regar per separat. En aquest cas, les espècies més indicades per a les zones seques i caloroses són *Cynodon dactylon* (grama) i *Festuca arundacea*.

Pel que fa al manteniment de les gespes hem de tenir en compte de no adobar-les excessivament, ja que d'aquesta manera provocariem un augment del creixement i, per tant, un increment de la demanda d'aigua. És a dir, que farem que la gespa passi set. En segon lloc, hem de segar a una altura mitjana d'uns 8-10 cm; d'aquesta manera evitarem que l'herba tingui unes fulles molt llargues, que augmentarien l'evapotranspiració i, per tant, la demanda d'aigua. Si fossin encara més baixes, estimularíem el desenvolupament de fulles noves, que també són altament consumidores d'aigua.

Sistemes de reg eficients

L'ideal en un xerojardí és aconseguir que sigui sostenible pel que fa a l'aigua; és a dir, la tendència

ha de ser no regar més que en els moments estrictament indispensables.

Una bona manera d'economitzar al màxim l'aigua consisteix a estudiar les necessitats hídriques de les plantes, i plantar-les ordenadament segons aquest aspecte, de forma que puguem dividir el jardí en diferents "hidrozones".

💧 **Zones de consum baix:** Només les regarem en l'etapa immediatament posterior al trasplantament. Una vegada la implantació estigui realitzada, entre un i dos anys, les plantes han de ser capaces de sobreviure amb la pluviositat de la zona.

💧 **Zones de consum moderat:** En aquest sector regarem només en períodes de sequera i quan les plantes manifestin estrès.

💧 **Zones de consum elevat:** Aquesta zona és la destinada als prats de gespa, que caldrà regar amb sistemes específics, normalment aspersors.

Utilització d'encoixinaments

Els encoixinaments no són més que una catifa que imita el mantell natural que hi ha als boscos, i que ens ajuda a estalviar aigua ja que:

- reté la humitat del sòl
- manté constant la temperatura al voltant de les rels
- disminueix l'acció erosiva del vent
- evita l'aparició de males herbes.

Olivera amb encoixinament d'escorça de pi (esquerra)
luca amb encoixinament de marmolina (dreta)

Núria Membrives

Els encoixinaments poden ser:

💧 **D'origen orgànic:** escorça de pi trinxada, fulles, restes de poda triturats... Aquesta darre-ra opció presenta l'avantatge, que en anar-se descomponent, enriqueix el sòl i el fertilitza.

💧 **D'origen inorgànic:** terra volcànica, grava, marmolina o materials artificials com ara malles de plàstic. Aquestes, però, no aporten nutrients al sòl.

Manteniment adequat

Un jardí s'ha de netejar i regar, cal eliminar-ne les males herbes, podar els exemplars, posar-los adob i controlar les malalties. Si hem tingut en compte els criteris anteriors, aquestes operacions seran mínimes, ja que haurem aconseguit un jardí que es mantingui autònomament. Tot i així, és altament recomanable l'observació diària i minuciosa del jardí.

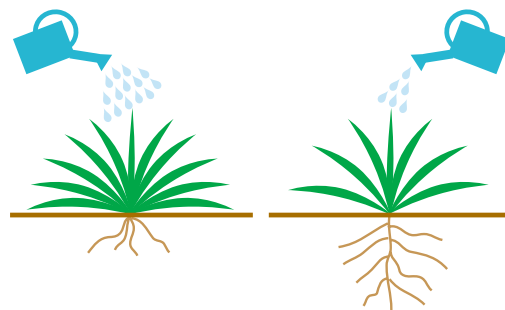
MESURES D'ESTALVI D'AIGUA

Una de les primeres coses que haurem de tenir en compte a l'hora de regar, és diferenciar quines zones hi ha al jardí que responguin a diferents demandes d'aigua.

Si reguem molt les plantes, el que aconseguim és crear un desequilibri entre les parts subterrànies i les parts aèries de la planta, de manera que creem una planta que depèn del reg. En canvi, si reguem poc les plantes, el que fem és estimular el creixement de les rels cap a l'interior del sòl, on podran trobar aigua per sí mateixes, i esdevenir plantes autònomes.

No hem de mimar les plantes; l'adaptació als climes secs i, per tant, la resistència a la sequera, no és només una qüestió genètica, també hi ha una part d'aprenentatge

Sempre que es pugui, cal utilitzar sistemes de reg automatitzats que ens permetin programar les hores de reg, ja que així també controlarem la quantitat d'aigua que utilitzem. Aquests sistemes poden dur incorporats sensors d'humitat que disparen o aturen el reg en funció de la humitat ambiental. També permeten la incorporació de tecnologia més avançada, i es poden connectar a ordinadors que, mitjançant programes específics, porten el control integrat del reg.

Desequilibri entre les diferents parts de la planta causats pel reg

QUAN I COM CAL REGAR?

L'ideal en un xerojardí és aconseguir que sigui sostenible pel que fa a l'aigua, és a dir, la tendència ha de ser no regar més que en els moments estrictament necessaris:

💧 Moment d'implantació: cal regar cada 8-10 dies, i anar reduint el reg fins que la planta sigui totalment autònoma i capaç de sobreviure amb l'aigua de la pluja (uns dos anys).

💧 Moment de màxima sequera estival.

En qualsevol cas, tindrem en compte quin ha estat el temps de la setmana anterior, i el previst per a la següent, i no regarem si ha plogut o si ha de ploure.

El millor és regar de manera abundant i espaiada en comptes de regar de manera molt continuada.

Quan reguem, hem de tendir a evitar les hores de màxima insolació, cal regar just quan surt el sol, o en el moment de la posta; així evitarem l'evaporació de l'aigua. Durant l'estiu es recomana regar al capvespre, d'aquesta manera s'evita que la calor diürna evapori l'aigua. En canvi, a l'hivern el més recomanable és regar a primera hora del matí, per evitar que l'aigua es geli durant la nit.

**Per aconseguir
plantes ben adaptades al clima
cal regar de manera abundant
i espaiada més que regar
a petites dosis cada dia**

SISTEMES DE REG

Són diversos els sistemes de reg de què disposa el mercat. Per escollir-ne un o altre caldrà tenir en compte diferents factors i, quan calgui, no dubtarem a demanar ajut a un professional.

Els factors que hem de considerar són:

- L'extensió del terreny que s'ha de regar.
- Les necessitats hídriques de les espècies que hi ha plantades.
- El tipus de sòl.
- El temps de què disposem per dedicar a aquesta tasca.

Aspersió i difusió

Distribució de l'aigua simulant les gotes de pluja: amb aquest sistema l'aigua va canalitzada a gran pressió fins a la sortida, on hi ha l'aspersor o el difusor.

El reg amb degoteig

Infiltració de l'aigua puntualment, de manera que mulla tan sols una part localitzada del sòl, on hi ha les rels. Aquest tipus de reg tan localitzat aconsegueix una disminució considerable de la quantitat d'aigua usada.

Hi ha diverses modalitats d'aquest sistema, que podem dividir en sistemes superficials i sistemes subterranis. En jardins és més recomanable la segona opció, per una qüestió purament estètica.

El reg manual

És el clàssic reg amb mànegues o regadores. Apte per a tot tipus de plantes. Només es recomana en zones amb necessitats puntuals d'aigua, jardins petits, terrasses o balcons.

Quan reguem estem cobrint una necessitat vital de la planta. L'aigua és un bé escàs que hem de compartir tots els éssers vius del planeta, per

tant no hem de convertir el reg en una activitat recreativa. És a dir, regarem només l'estona estrictament necessària i evitarem al màxim el malbaratament de l'aigua.

En molts casos, però, s'observa un component lúdic en el reg: moltes persones continuen regant perquè els agrada estar un temps determinat fent-ho. En aquests casos és convenient aplicar a la mànega una boca de reg estalviadora.

Vicenç Martínez SL

Boca de reg

Sistemes de reg aptes per als jardins o espais oberts

Sistema de reg	Adequat per a	Avantatges	Inconvenients	Eficiència
Degoteig i canonades d'exsudació 	Arbres Arbusts Tanques	Sistema automatitzable. Control exacte de l'aigua que rep cada planta. Molt estalvi.	Necessita instal·lació. S'ha de fer el manteniment. Les aigües han de ser filtrades, i la calç pot provocar problemes d'obturació del comptagotes.	90%
Aspersió o difusió 	Gespa Tapissants Conreus Rocalla	Sistema automatitzable. Control exacte de l'aigua utilitzada.	Necessita instal·lació. S'ha de fer el manteniment. Les aigües han de ser filtrades. Quan bufa el vent, el reg no és uniforme.	70-75%
Mànega o regadora	Regs puntuals Petits espais	No necessita cap instal·lació prèvia.	No és automatitzable. Utilitza molta aigua.	45%

El sistema de reg amb mànega utilitza molta aigua

Les plantes en test

Una planta dins de casa rep molta menys llum de la que originàriament necessitaria. Per a aguantar-ho, la planta mateixa posa en marxa diversos mecanismes, com ara disminuir dràsticament el consum d'aigua.

Cal conèixer les necessitats d'aigua de la planta i tenir present que quan una planta està a l'interior cal ser prudent fins al límit a l'hora de regar-la. Fins i tot convé que ens acostumem a observar-la cada dia i esperem a regar-la quan mostri els primers símptomes, gairebé imperceptibles, que necessita aigua.

Sistemes de reg aptes per a les plantes que tenim en testos o en espais reduïts

Sistema de reg	Mètode	Avantatges	Inconvenients
Plat per sota	Deixar-lo actuar durant una hora.	Aportació justa d'aigua a la planta. No compacta el substrat.	Acumula sals en la part superior del test.
Reg tradicional amb regadora	 Humitejar el terç superior del test.	Aportació d'aigua per sobre que ajuda a netejar de pols les fulles.	Si l'aigua surt pels orificis de sota el test, arrossega nutrients.
Test amb reserves	 Testos amb un recipient separat que actua de dipòsit d'aigua.	Adequat per quan som fora uns dies. Permet espaiar els regs.	Si no tenen sobreeixidors, produeixen l'ofegament del substrat.
Aigua seca	 Gel d'aigua i polímers nutritius per la planta.	Adequat per quan som fora uns dies. Permet espaiar els regs.	L'alliberament de l'aigua al sòl depèn dels microorganismes, no de la mida de la planta ni de les necessitats hídriques que tingui.
Petits dipòsits	 Dipòsits que posem al costat del test i que drenen per gravetat.	Adequat per quan som fora uns dies. Permeten espaiar els regs.	Poden patir problemes d'obturació. Sempre solen regar en excés.
Polímers hidròfils	Perles que escampem en regar i que actuen com a esponges, absorbint aigua i alliberant-la poc a poc al costat de les rels.	Adequat per quan som fora uns dies. Permeten espaiar els regs.	No podem controlar la velocitat d'alliberament de l'aigua cap a la zona de les rels.

APROFITAMENT I REUTILITZACIÓ D'AIGÜES

De la pluja

Podem recollir l'aigua de la pluja a través de canals de drenatge i derivar-la cap a petits dipòsits on es pot emmagatzemar i utilitzar-la per al reg.

El més adequat són els dipòsits de mida modesta, que permetin cobrir les necessitats del nostre jardí sense que l'aigua hi quedi retinguda massa temps. És bo que siguin opacs i que quedin tancats o a recer de la llum del sol. D'aquesta manera evitarem la proliferació de fongs que podrien provocar algun problema sanitari a les plantes del nostre jardí.

De les piscines

Quan efectuem les operacions de buidatge de les piscines, podem aprofitar l'aigua per a regar el nostre jardí.

El millor, però, és deixar reposar l'aigua durant tot l'hivern i buidar part de l'aigua al començament de la primavera. D'aquesta manera el clor haurà precipitat i l'aigua estarà en millors condicions per a les plantes, que d'altra banda en aquesta època és quan tenen més necessitats ja que és el moment de màxim creixement.

No cal realitzar anualment el buidatge de la piscina. Amb la instal·lació d'aparells de depuració i de reutilització d'aigües, reduïrem enormement el consum d'aigua

De la cuina

A escala més reduïda, una mesura apta per a les plantes que tenim en testos, als ampits de les

finestres o a les terrasses és la reutilització de l'aigua que hem usat per bullir verdures o cuinar al vapor, sempre que no porti oli ni sal. Aquesta aigua està enriquida amb vitamines i oligoelements que s'han després de les verdures i que són necessaris per a les plantes. Amb aquest sistema també ens estalviem haver d'adobar les plantes.

**Un xerojardí en cap cas
no vol dir un jardí pobre:
la diversitat de plantes
adaptades als climes àrids
és enorme!
i com que van florint
en diferents èpoques de l'any,
podem aconseguir un jardí
amb color
pràcticament tot l'any**

PETITES MESURES D'ESTALVI

Època de plantació

Cada planta té una època favorable per a ser trasplantada.

En fer-ho, sobretot quan siguin plantes llenyoses, cal tenir cura de reduir la seva capçada. D'aquesta manera disminuïrem la demanda d'aigua de la planta i afavorirem que fabriqui rels. En qualsevol cas, però, no s'ha de plantar mai amb el sòl excessivament mullat o glaçat, ni tampoc en períodes desfavorables de glaçades, vents forts, pluges reiterades, calors fortes...

La poda

Cal evitar les podes dràstiques ja que aquestes provoquen l'aparició de nombrosos brots que s'omplen de fulles tendres i grans consumidores d'aigua.

**Cal observar dia a dia els canvis
que experimenta el nostre jardí.
Només així podrem actuar
de manera puntual
per satisfer les seves necessitats**

A l'hora de podar hem de tenir en compte que estem provocant ferides en la planta, ferides que constitueixen portes d'entrada per a microorganismes i fongs que li poden ser perjudicials. La pluja i l'elevada humitat ambiental contribueixen al desenvolupament dels fongs, de manera que es recomana no podar mai en dies de pluja o de molta humitat.

Èpoques òptimes de plantació i de poda segons el tipus de planta

Tipus de planta	Època de trasllat i de poda
Palmeres	De juny a setembre
Coníferes (pins i avets)	De setembre a abril
Arbres de fulla persistent	A finals d'hivern
Arbres de fulla caduca	De novembre a març
Bulbs i tubercles	Tot l'any
Plantes aquàtiques	D'abril a juliol

Gemma Urrea

Poda selectiva de les parts seques

L'adob

Cal emprar l'adob de manera prudent, ja que si li donem molts nutrients, especialment adobs nitrogenats, la planta experimentarà un creixement molt gran, que provocarà una gran demanda d'aigua.

Per millorar l'aspecte de les plantes, i en especial en el moment de la plantació, en comptes de fer servir productes químics, és bo usar subs-

trats enriquits amb fems animals o amb compost. D'aquesta manera contribuïm a tancar el cicle de la matèria a la vegada que evitem l'alliberament de productes químics al medi.

Compost

EXEMPLE PRÀCTIC DE CONVERSIÓ A XEROJARDÍ

Lloc

Jardí particular de la urbanització Las Abdulias (Saragossa).

Característiques inicials

700 m² de zona verda ocupada majoritàriament per gespa.

Actuacions de reconversió

- Reducció del 50% de la superfície de gespa.
- Plantació d'espècies autòctones i utilització d'encoixinaments vegetals.
- Instal·lació d'un sistema de reg eficient.

Resultats

Reducció del **85%** del consum d'aigua (gràcies a la reducció de la zona de gespa, a la millora de l'eficiència del reg i a l'eliminació de fugues).

Més informació

<http://www.agua-dulce.org/htm/portada/50BP/principio1actua.htm>

ELS NOSTRES ARBRES

Quan escollim un arbre, un arbust o una palmera, cal tenir en compte l'espai de què disposem i, sobretot, l'aspecte futur de l'espècie escollida. Amb el temps, un arbre petit pot arribar a domi-

nar el jardí i fins i tot pot arribar a ser un perill per la casa, o per les instal·lacions elèctriques aèries. Si tenim en compte aquests detalls, evitarem haver de sacrificar exemplars adults.

Arbres que poden ocupar un espai privilegiat al nostre jardí

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Acer monspessulanum</i>	auró negre / arce				àcid	Caduc.
<i>Celtis australis</i>	lledoner / almez				indiferent	Perd les fulles però no totes de cop. Prové d'Orient, fou introduït a la Península pels àrabs. Ideal per a plantar en avingudes o camins.
<i>Ceratonia siliqua</i>	garrofer / algarrobo				calcari	Perenne. Molt sensible al fred.
<i>Chamaerops humilis</i>	margalló / palmito				calcari	És la palmera autòctona de la ribera nord de la Mediterrània. Palmera baixa, de 3-4 metres.

Alzina, prunera, llorer i pi blanc

*Llegenda a la pàgina 39

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Cupressus sempervirens</i>	xiprer / ciprés		 		sec	Perenne. Originària de l'est de la Mediterrània i de l'Iran. Tradicionalment utilitzada com a pantalla natural contra el vent.
<i>Ficus carica</i>	figuera / higuera				indiferent	Caduc. Alta capacitat de rebrot. Arbre de molt difícil eradicació quan és adult. Ideal per als patis enllosats. Si volem menjar figues hem de tenir cura de plantar una de les varietats de cultiu que sigui hermafrodita.
<i>Fraxinus angustifolia</i>	freixe / fresno				indiferent	Caduc. Valor ornamental, ideal plantar-ne un petit grup en jardins grans per a fer una zona d'ombra o devesa.
<i>Laurus nobilis</i>	llorer / laurel				àcid	Arbre perenne. Prové de l'Àsia Menor, però el trobem subespontani en moltes comarques del litoral del país. Fulles molt aromàtiques, altament apreciades a la cuina.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Olea europaea</i>	olivera / olivo				calcari	Perenne. Sensible a les gelades. Port monumental.
<i>Pinus halepensis</i>	pi blanc / pino				indiferent	Perenne. Espècie molt resistent al nostre territori. No cal donar-li res.
<i>Pinus pinea</i>	pi pinyer / pino piñonero				àcid i sorrenc	Perenne. Capçada arrodonida. Pinyes amb pinyons comestibles.
<i>Prunus dulcis</i>	ametller / almendro				calcari	Caduc. Floreix de manera espectacular entre gener i març, abans de treure les fulles. Arbret petit, de port obert. Ideal per a jardins petits.
<i>Prunus domestica</i>	prunera / ciruelo				àcid	Caduc. Originari de la regió del Caucas. Ideal per a jardins petits. Si el volem per obtenir prunes comestibles, cal que escollim una varietat de cultiu.
<i>Quercus faginea</i>	roure valencià / quejigo				calcari	Caduc, però les fulles es queden tot l'hivern sobre l'arbre. Arbret petit d'uns 15 metres, ideal per a jardins petits.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Quercus humilis</i>	roure / roble				calcari	Caduc. Malgrat es tracti d'un arbre de mida mitjana, pot arribar a fer una port monumental.
<i>Quercus ilex</i>	alzina / encina				calcari	Perenne. L'arbre més representatiu de la península Ibèrica. Port monumental.
<i>Quercus suber</i>	alzina surera / alcornoque				àcid	Perenne. Port monumental.
<i>Sambucus nigra</i>	saüc / saucó				indiferent	Caduc. Les flors preses en infusió tenen propietats diürètiques.
<i>Sorbus domestica</i>	server / serval				indiferent	Caduc. Fruits primaverals comestibles.
<i>Tilia platyphyllos</i>	til·ler / tilo				àcid	Caduc i de vida molt llarga. Les flors preses en infusió tenen propietats sedants.

LES TANQUES ARBUSTIVES

Les tanques són útils quan volem crear espais íntims, delimitar parts del jardí...

La flora mediterrània ens ofereix moltes possibilitats que ens permetran crear tanques amb gran valor ornamental i estètic.

Cal fer-les barrejant diversos arbusts; d'aquesta manera podrem jugar amb els colors, les olors...,

i aconseguirem tanques molt vistoses gairebé tot l'any, amb uns costos de manteniment (poda, esclarissada...) força baixos, i amb unes necessitats hídriques també molt baixes.

Aquestes tanques amb gran diversitat d'arbustos faran de reclam per a la fauna autòctona, com ara les papallones o els ocells, que vindran a cercar-hi refugi o rebost.

Espècies arbustives que poden ajudar-nos a crear tanques molt diverses i vistoses

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Arbutus unedo</i>	cirerer d'arboç / madroño				indiferent	Perenne. De port obert que ultrapassa els 3 metres. Floreix a la tardor. Fa fruits comestibles durant la tardor.

Càdec, grèvol, bruc d'hivern i marfull

*Llegenda a la pàgina 39

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Atriplex halimus</i>	salat blanc / orzaga				salí i sorrenc	Mata densa, perenne. Arriba als 2 metres. Suporta bé les ventades. Pot arribar a ser invasora.
<i>Buxus sempervirens</i>	boix / boj				calcari	Perenne. Longevitat molt alta. Suporta molt bé la poda.
<i>Cornus sanguinea</i>	sanguinyol / cornejo				calcari	Caduc. Pot arribar als 4 metres. Floració espectacular de color blanc entre abril i juny.
<i>Crataegus monogyna</i>	arç blanc / majuelo				indiferent	Caduc i espinós. Floreix a la primavera. Fruits molt vistosos entre setembre i octubre que atrauen gran quantitat de fauna.
<i>Erica arborea</i>	bruc boal / brezo blanco				àcid	Perenne. Entre 2 i 3 metres. Flors de color blanc entre febrer i maig.
<i>Erica multiflora</i>	bruc d'hivern / brezo				calcari	Perenne. Fa entre mig metre i 2 metres. Flors rosades entre setembre i gener.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Ilex aquifolium</i>	grèvol / acebo		 		àcid	Perenne, de fulles dures i molt punxoses. Arriba a assolir port arbori, però cal tenir paciència ja que té un creixement molt lent. Fruits vermells molt vistosos cap al final de la tardor.
<i>Juniperus oxycedrus</i>	càdec / cada				indiferent	Perenne amb les fulles espinoses. Els fruits maduren el segon any i s'utilitzen per a donar gust als licors.
<i>Myrtus communis</i>	murtra / mirto, arrayán				àcid	Perenne. Fruits estiuencs comestibles.
<i>Nerium oleander</i>	baladre / adelfa		 		sorrenc	Semicaduc, només perd totalment les fulles en els hiverns molt rigorosos. Floració molt vistosa durant la primavera. Suporta bé la sequera, la ciutat, la contaminació, però no el test.
<i>Phillyrea angustifolia</i>	fals aladern labiérnago				calcari	Perenne. Arriba als 5 metres.
<i>Pistacia lentiscus</i>	llentiscl / lentisco				indiferent	Perenne. Suporta molt bé les zones ventades i els pendents.
<i>Prunus spinosa</i>	aranyoner / endrino		 		indiferent	Caduc i espinós. Fa fruits durant la tardor, que s'utilitzen per a fer patxaran.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Quercus coccifera</i>	garric / coscojo				calcari	Perenne amb les fulles dures i molt punxoses. Suporta molt bé les zones ventades i els pendents.
<i>Rhamnus alaternus</i>	aladern / aladierno				calcari	Perenne. Floreix a finals de la primavera.
<i>Spartium junceum</i>	ginesta / retama				indiferent	Tiges sempre verdes i fulles absents. Pot arribar als 3 metres. Floració d'olor molt penetrant a principis de primavera.
<i>Syringa vulgaris</i>	lilà / lilo				indiferent	Caduc. Originari de la Mediterrània oriental. S'ha usat tradicionalment en jardineria pel seu alt valor ornamental, sobretot durant l'època de floració.
<i>Tamarix gallica</i>	tamariu / taray				salí i sorrenc	Arbret perenne. Pot arribar a tenir port d'arbre si el podem. Suporta bé la proximitat al mar.
<i>Viburnum tinus</i>	marfull / durillo		 		calcari	Perenne. Espectacular floració de color blanc entre gener i abril.

LES PLANTES AROMÀTIQUES, LA BROLLA MEDITERRÀNIA

Les plantes aromàtiques es caracteritzen per la gran varietat d'olors, colors, èpoques de floració... Jugant i combinant tots aquests elements podrem gaudir tot l'any de parterres o racons amb aroma i flor.

Les essències i reïnes que emeten moltes d'aquestes espècies s'han utilitzat tradicionalment en la cuina i la medicina popular. En aquest sentit podem aconseguir que el nostre xerojardí ens forneixi valuosos condiments per als plats, o ens ajudi a superar el malestar d'un refredat!

Espècies de la brolla mediterrània que ens ajudaran a crear petits racons plens de color i d'olor

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Allium</i> spp.	all / cebollino		 		sorrenc	Bulbosa. Emergeix entre primavera i estiu. Flors molt flairoses que surten a la primavera. Els bulbs es recullen durant la tardor.
<i>Ampelodesma mauritanica</i>	càrritx				àcid	Mates robustes, d'entre 2 i 3 metres. Floració en forma d'espectaculars plomalls entre abril i juny.

Estepa, romani, brolla mediterrània i menta

*Llegenda a la pàgina 39

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Cistus</i> spp.	estepa / jara		 		segons l'espècie	Mates perennes, obertes, de fins a 50 centímetres. Floreixen des de la primavera fins a l'estiu.
<i>Dianthus</i> spp.	clavell / clavel		 		calcari	Plantes anuals o bianuals. Molt apreciades per les seves flors. Flors rosades, molt oloroses. Els més apreciats i típics són cultivats de <i>Dianthus caryophyllus</i> .
<i>Dorycnium pentaphyllum</i>	botja / mijediega					Mata perenne de fins 50 centímetres. Flors de color blanc entre març i maig.
<i>Fragaria vesca</i>	maduixera / fresa silvestre		 		àcid	Herba de 10-30 centímetres que apareix entre primavera i estiu. Flors de color blanc entre març i maig. Fruits entre primavera i estiu comestibles.
<i>Lavandula</i> spp.	espígol / lavanda				segons l'espècie	Podem triar les espècies segons el sòl on les hàgim de plantar. Mates perennes de fins a 50 centímetres. Flors liles durant la primavera. Perfum molt agradable.
<i>Limonium</i> spp.	flor de paper				sorrenc	Mata d'uns 20-30 cm. Apta per posar en talussos i en qualsevol tipus de terreny. Suporta molt bé el vent marí. Flor molt duradora.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Melissa officinalis</i>	tarongina / melisa				àcid	Mata perenne de fins a un metre. Floració entre juny i setembre. Presca en infusió alleugereix les digestions.
<i>Mentha spp.</i>	menta / hierbabuena		 		calcari	Bona candidata a fer catifes altes. Molts apreciada a la cuina i en la indústria d'additius.
<i>Origanum vulgare</i>	orenga / orégano				calcari	Mata esclarissada d'uns 50 centímetres. Flors de color rosat a la primavera. S'usa com a condiment per a molts plats.
<i>Phlomis spp.</i>	salvió / matagallo				calcari	Mata perenne d'uns 30 centímetres. Flors primaverals. En medicina popular s'utilitza contra les afeccions renals.
<i>Rosmarinus officinalis</i>	romaní / romero		 		calcari	Mata de fins a un metre. Flors liles durant tot l'estiu i fins ben entrada la tardor. Molt aromàtic i amb molts usos terapèutics i culinaris.
<i>Salvia officinalis</i>	sàlvia / salvia		 		calcari	Mata d'uns 50 centímetres. Flors de color lila durant la primavera i l'estiu.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Santolina chamaecyparissus</i>	espernallac / abrótnano		 		calcari	Mates perennes, de fins a 50 centímetres. Flors grogues molt aromàtiques durant la primavera i l'estiu. Usada en infusió com a substitutiva de la camamilla.
<i>Satureja montana</i>	sajolida / ajedrea				calcari	Mata perenne d'uns 30 centímetres. Flors de color blanc a finals d'estiu o principis de tardor. S'utilitza per a macerar les olives.
<i>Teucrium chamaedrys</i>	camedris / camedrio				calcari	Mata perenne d'uns 30 centímetres. Floració entre abril i maig. Presa en infusió té propietats digestives i diurètiques.
<i>Thymus vulgaris</i>	farigola / tomillo		 		calcari	Mata perenne, d'uns 30 centímetres. Flors rosades durant l'estiu. Molt aromàtica i amb molts usos terapèutics i culinaris.

PARTERRES, PÈRGOLES I TESTOS

Els parterres sovint s'omplen de flors vivaces o de temporada. Hem de pensar que acostumen a ser plantes que no pertanyen a la nostra flora, i que a més han estat cultivades en vivers, on han rebut molta aigua. En aquest sentit, no estan massa en harmonia amb el nostre xerojardí. La flora mediterrània, però, ens ofereix gran nombre de solucions per crear parterres molt vistosos.

Disposem de moltes espècies de plantes tapisants que fan catifes de poc manteniment. Aquestes catifes poden anar acompanyades amb graminies, que donen una textura diferent i original al parterre. En delimiten els contorns alhora que prevenen l'aparició de males herbes.

Per guarnir les pèrgoles, disposem de diverses enfiladisses que ajudaran a crear un ambient íntim i perfumat.

Finalment, hem afegit algunes espècies que malgrat que no són plantes originàries estrictament de la zona de la mar Mediterrània, provenen d'indrets amb un clima molt semblant, i per tant s'adapten molt bé al xerojardí mediterrani. Moltes s'han utilitzat tradicionalment en la jardineria i són molt comunes en els jardins i testos de les nostres llars.

No hem dedicat un apartat especial als testos, ja que s'han anat comentant les seves particularitats en els apartats anteriors.

Espècies tapissants que poden ser excel·lents substitutives a la gespa

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Sedum sediforme</i>	crespinell / uña de gato				indiferent	Excel·lent tapissant. No suporta ser trepitjada. Forma una catifa de flors blanques durant l'estiu.
<i>Stellaria holostea</i>	rèvola / estrellada				indiferent	Planta que forma catifes baixes, d'uns 15-20 centímetres. Flors de color blanc durant la primavera. Planta molt apreciada per les aus de cant.
<i>Viola spp.</i>	violeta / violeta				àcid	Planta que forma catifes baixes, d'uns 15-20 centímetres. Flors de color violaci a finals d'estiu. Hi ha espècies molt resistents que s'adapten molt bé a la rocalla (<i>Viola odorata</i>).

*Llegenda a la pàgina 39

Espècies d'enfiladisses que ens poden ajudar a recobrir murs, pèrgoles, o fins i tot a tapissar zones planes

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Clematis vitalba</i>	vidiella / hierba de los mendigos				àcid	Enfiladissa caduca. Ideal per a posar en les pèrgoles, o barrejar entre les tanques. Flors blanques i fruits molt vistosos durant l'estiu.
<i>Hedera helix</i>	heura / hiedra				indiferent	Enfiladissa perenne, també és una excel·lent tapissant. Ideal per les pèrgoles o per recobrir els murs. No la planteu prop d'un arbre, ja que amb el temps pot arribar a ofegar-lo.
<i>Jasminum officinale</i>	llessamí / jazmín				àcid	Procedent de l'Àsia sudoccidental. Enfiladissa perenne. Apreciat en jardineria per les seves flors blanques molt aromàtiques des de primavera fins a ben entrat l'estiu.

*Llegenda a la pàgina 39

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Lonicera xylosteum</i>	lligabosc, xuclamel / madreSelva				calcari	Enfiladissa semiperenne. Ideal per a posar en les pèrgoles, o barrejar entre les tanques. Flors de color groc pàl·lid a finals de la primavera.
<i>Vinca diformis</i>	vinca / vinca				ric	Enfiladissa perenne. Espectaculars flors de color lila durant l'estiu.
<i>Vitis vinifera</i>	vinya / vid				indiferent	Enfiladissa llenyosa caduca Ideal per a cobrir pèrgoles.

Espècies d'altres indrets del món, però històricament utilitzades en les nostres contrades

Nom científic	català / castellà	Reg	On?*	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Aloysia triphylla</i>	marialluïsa / hierba luisa		 		calcari	D'origen argentí. Arbust perenne de fins a 2 metres. Molt apreciat per la seva olor.
<i>Callistemon citrinus</i>	escuraxemeneies / limpiatubos		 		àcid	D'origen australià. Arbust de fins a 2 metres. Molt apreciat per la seva espectacular i original floració.
<i>Helleborus orientalis</i>	elèbor / eléboro			 	àcid	Procedent de Turquia i de la regió del Caucas. Mata herbàcia perenne. Floració primerenca cap al final de l'hivern o principi de primavera. Produeix toxines.
<i>Hypericum ssp.</i>	pericó / hipérico		 		calcari	Mates arbustives d'uns 50 centímetres. Flors grogues molt vistoses. Segons l'espècie la podem plantar en talussos, rocalles, agrupades...

*Legenda a la pàgina 39

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Lampranthus</i> ssp.					àcid	Originària de Sudàfrica. Mates arbustives d'uns 30 centímetres. Floracions de color espectacular durant tot l'estiu.
<i>Mirabilis jalapa</i>	flor de nit / dondiego de noche		 		sorrenc	Originària d'Amèrica Central i del Sud. Mata perenne, de fins a un metre. Flors de color rosa viu durant tot l'estiu.
<i>Ocimum basilicum</i>	alfàbrega / albahaca		 		ric	Originària del sud d'Àsia, però conreada a casa nostra des de molt antic. Herba anual d'uns 25 centímetres. Molt apreciada com a condiment. És un bon repel·lent de mosquits.
<i>Opuntia ficus-indica</i>	figuera de moro / chumbera				indiferent	D'origen mexicà, però avui naturalitzada a moltes parts del món. Cactus que forma pales espinoses. Fruits comestibles.
<i>Osteospermum</i> spp.	margarida / margarita		 		sorrenc	Originària del sud d'Àfrica. Mata d'uns 50 centímetres. Molt apreciada per les seva floració espectacular.
<i>Paeonia</i> spp.	peònia / peonia		 		ric	Les cultivades solen ser d'origen asiàtic. Molt apreciades tant per la vistositat del fullatge com de la seva floració.

Nom científic	català / castellà	Reg	On?	Llum	Sòl	Comentaris
<i>Pelargonium</i> spp.	gerani / geranio				sorrenc	D'origen sudafricà. Flors molt vistoses durant els mesos de primavera i estiu.
<i>Petroselinum crispum</i>	julivert / perejil				ric	Originària del sud-est d'Europa i l'oest d'Àsia. Herba d'un 60 centímetres. Molt apreciada com a condiment culinari.
<i>Tropaeolum majus</i>	caputxina / capuchina		 		sorrenc	D'origen neotropical. Herba anual. Flors molt vistoses durant tot l'estiu.

Llegenda

	Necessitats d'aigua molt baixes. Regs d'implantació i algun reg esporàdic durant els estius excepcionalment secs.		Terra baixa mediterrània. Zones fins als 1.200 m d'altitud, i zones de l'interior del país.
	Necessitats moderades d'aigua. Regs d'implantació i algun reg durant l'estiu.		Zones de ribera, prop de rierols, basses, zones entollades...
	Necessitats altes d'aigua. Regs d'implantació i regs entre la primavera i la tardor.		Ciutats, suporta bé estar en un test.
	Zones properes al mar. Serralada litoral i solell de la serralada prelitoral.		Sol.
			Semiombra.
			Ombra.

PER SABER-NE MÉS

Publicacions

- GILDEMEISTER, H. (1998). *Su jardín mediterráneo. Cómo crear un paraíso verde con poca agua*. Ed. Moll, Palma de Mallorca.
- FUNDACIÓN ECOLOGÍA Y DESARROLLO (diversos autors) (2000). *Guía práctica de xerojardinería*. Col·lección Agua Cero, Bilbao.
- FOLCH, R. (1986). *La vegetació als Països Catalans*. Ed. Kretes, Barcelona.
- ROMO, A. M. (1992). *Les plantes medicinals dels Països Catalans*. Col·lecció Conèixer la Natura. Ed. Pòrtic, Barcelona.
- SÁNCHEZ DE LORENZO, J. M. (coord.) (2000). *Flora ornamental española: Las plantas cultivadas en la España peninsular e insular*. Vols. I i II, Junta de Andalucía.
- SÁNCHEZ DE LORENZO, J. M. (2001). *Guía de las plantas ornamentales*. Ed. Mundi Prensa, Madrid.
- SEYMOUR, J. (1991). *El horticultor autosuficiente*. Ed. Blume, Barcelona.
- SEYMOUR, J. (1991). *La vida en el campo*. Ed. Blume, Barcelona.

Pàgines web

www.driwater.com (aigua seca)
www.ecoaigua.com (dipòsits pluvials)
www.florvertical.com (jardineria)
www.infojardin.com (jardineria)
www.jardinsjoan.com (jardineria)
www.planthogar.net (jardineria)
www.regabe.com (testos amb dipòsit)
www.terravida.com (polímers hidròfils)
www.vegetools.com (jardineria)
www.vicentemartinez-multishower.com
www.wwf.es/casadelagua/jornadas_2.html
(Jornadas Internacionales sobre Xerojardinería
Mediterránea)

Vivers de plantes mediterrànies

ASSOCIACIÓ D'AGRICULTORS
I VIVERISTES DE BARCELONA
[www.fepex.es/pagina/asoc/
BARCELONA/BARCELONA/html](http://www.fepex.es/pagina/asoc/BARCELONA/BARCELONA/html)

ASSOCIACIÓ D'AGRICULTORS
I VIVERISTES DE GIRONA
www.viveristesdegirona.com

BIORIZA
Ctra. de Borgonyà a Orriols, Km 1,9
17844 Cornellà de Terri
Tel. 972 595 010
www.bioriza.com

CULTIUS CORT, SL
Ctra. de Tarragona, 85
43204 Reus
Tel. 977 754 109

CULTIDELTA

C/ Goya, 42
43870 Amposta
Tel. 977 261 220
www.fut.es/-cdelt

GARBI GARDEN, SA

Ctra. de Reus a Cambrils Km 3,6
43330 Riudoms
Tel. 977 269 163

HORTICULTURA L'ALZINETA

Polígon 7, parc 23
43762 La Riera de Gaià
Tel. 977 260 022 / 636 104 760

MEDITERRANI VIVERS

Ctra. de Romanyà de la Selva, Km 0,1
17240 Llagostera
Tel. 972 830 400
viversmediterrani@hotmail.com

PLANTAVIVA SCP

Sant Pere, 17
08340 Vilassar de Mar
Tel. 615 419 249
plantaviva@plantaviva.com
www.plantaviva.com

CULTIUS SABATER

Barri Bon Aire s/n
08187 Santa Eulàlia de Ronçana
Tel. 937 952 139
asala@salagraupera.com
www.salagraupera.com

VIVERS VENDRELL

Apartat de Correus núm. 51
08391 Tiana
Tel. 934 654 985 / 619 862 530
vendrell@teleline.es

